

KOULUTUS-, KEHITTÄMIS- JA INNOVAATIOSUUNNITELMA VUOSILLE 2011–2014

I YLEISTÄ

1. MAAKUNTAKORKEAKOULUN TEHTÄVÄT
2. MAAKUNTAKORKEAKOULUN SEUDULLISEN TOIMINNAN ORGANISOITUMINEN
 - Päivitystyö
 - (Maakunta)korkeakouluasiamies
 - Ohjausryhmätyöskentelyn vakiinnuttaminen/sitouttaminen
3. KESKI-KARJALAN NYKYTILAN ARVIOINTIA JA TULEVAISUUDEN VISIOITA
 - 3.1 Kuntarakenne, väestö ja ikärakenne
 - 3.2 Työvoima
 - 3.3 Väestön koulutustaso Keski-Karjalan seutukunnassa
 - 3.4 Seudulliset elinkeinopoliittiset linjaukset
 - 3.5 Suunnitelmat ja toteutuneet koulutukset 2008–2010

II STRATEGINEN TASO

4. KOULUTUSTOIMINTA
 - 4.1. Koulutustarpeet 2011–2014
 - 4.2. Aikuisopiskelijan neuvonta ja ohjaus
5. T&K-TOIMINTA
6. INNOVAATIOTOIMINTA

III TOTEUTTAMISTASO

7. KOULUTUSTOIMINTA
8. T&K-TOIMINTA
9. INNOVAATIOTOIMINTA

LÄHTEET

1. MAAKUNTAKORKEAKOULUN TEHTÄVÄT

Maakuntakorkeakoulun keskeisenä tehtävänä on lisätä korkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyötä, vahvistaa niiden alueellista palvelutoimintaa sekä mahdollistaa opiskelumahdollisuuksien ja muiden palvelujen tasa-arvoinen saatavuus kampuspaikkakuntien ulkopuolella osana korkeakoulujen alueellisen kehittämisen tehtävää.

Maakuntakorkeakoulu on osa Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun ja Savonia-ammattikorkeakoulun toimintaa. Maakuntakorkeakoulun toiminta perustuu maakunnan korkeakoulujen ja yliopistojen osaamiseen, jota täydennetään kansallisella ja kansainvälisellä verkostoyhteistyöllä. Toiminnan lähtökohtana ovat seudulliset elinkeinoelämän ja julkisen sektorin sekä asukkaiden koulutus-, osaamis- ja kehittämistarpeet.

Maakuntakorkeakoulun koulutuspalveluihin kuuluu korkeakoulujen sivistystehtävään liittyvien opiskelumahdollisuuksien tarjoaminen, tutkintotavoitteiset opinnot, ammatillinen täydennyskoulutus ja henkilöstökoulutus. Koulutustoiminnan tavoitteena on vastata sekä yksilöityihin että laajempiin koulutustarpeisiin. Tehtävän toteuttaminen edellyttää joustavien ja helposti saavutettavien opiskelumahdollisuuksien lisäksi lähellä olevia ja toimivia neuvonta- ja ohjauspalveluja.

Tutkimus- ja kehittämispalvelujen tavoitteena on vastata elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kehittämistarpeisiin tekemällä tunnetuksi korkeakoulujen palveluja ja tuomalla ne lähelle seudullisia toimijoita. Maakuntakorkeakoulun **innovaatiopalvelujen** lähtökohtana ovat kysyntälähtöisyys ja käytäntöpainotteisuus. Tavoitteena on tukea alueella syntyvien innovaatioaihioiden toteuttamista uusiksi tuotteiksi, palveluiksi ja käytännöiksi hyödyntämällä koko korkeakouluverkoston osaamista ja palveluja. Kysyntälähtöisyys antaa aihioita myös korkeakoulujen koulutus- sekä tutkimus- ja kehitystoiminnalle.

2. MAAKUNTAKORKEAKOULUN SEUDULLISEN TOIMINNAN ORGANISOITUMINEN

Toimenpideohjelman toteuttaminen tapahtuu koulutusorganisaatioiden ja seudullisten toimijoiden yhteistyönä, jossa esille nousseisiin tarpeisiin pyritään vastaamaan joustavasti ja suunnitelmallisesti. Koulutus-, kehittämis- ja innovaatio-suunnitelman päivistyöryhmän yhteyshenkilönä toimii projekti-päällikkö Katja Hirvonen. Työryhmä kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa.

Koulutus-, kehittämis- ja innovaatio-suunnitelman rakenteen pohjana on Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun ja Savonia-ammattikorkeakoulun (ISAT) maakuntakorkeakoulujen yhteistyömahdollisuuksista tehty selvitys.

3. NYKYTILAN ARVIOINTIA JA TULEVAISUUDEN VISIOITA

Vuonna 2008 seutukunnassa oli 1538 yritystoimipaikkaa. Kesäkuun 2010 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 15,9 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1363.

Keski-Karjalan seutukunta	Nyt 1)	6 kk 2)	12 kk 3)
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	+	+	0

1) Arvio nykytilasta verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen

2) Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykytilaan

3) Tilanne vuoden kuluttua verrattuna nykytilaan

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, – Heikompi, -- Paljon heikompi

TEM:n Alueelliset talousnäkökymät syksyllä 2010 mukaan Keski-Karjalassa taantuma alkoi rakennemuutoksen myötä aikaisemmin kuin muissa seutukunnissa Pohjois-Karjalassa, mikä vaikuttaa vertailuasetelmaan. Teollisuuden tilauskanta ja kauppa ovat alkaneet elpyä vuoden vaihteesta lähtien. Yritysten konkurssit ja saneeraukset eivät enää lisäänty. Useita rakennuskohteita on tällä hetkellä käynnissä Keski-Karjalassa. Suurimmat rakennusinvestoinnit kohdistuvat matkailuun, logistiikkaan, bioenergiaan ja hoiva-alaan sekä koulutusalaan. Rakentamisen kokonaisinvestoinnit ovat noin 20 miljoonaa euroa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen ja koulutuspalvelujen osalta liikevaihdon kehitys on kasvusuunnassa.

Keski-Karjala on ollut nimettynä äkillisen rakennemuutoksen alueeksi vuosiksi 2009–2010. Äkilliseen rakennemuutokseen liittyen on ollut vireillä noin 13 miljoonan euron edestä hankkeita pääsääntöisesti matkailun, teollisuuden ja hoiva-aloilla. Vastaavasti kuntien investointipanos on tältä osin ollut liki 12 miljoonaa euroa.

Kaupan ala, joka on suurin yksittäinen toimiala, on alkanut kasvaa jo vuoden vaihteessa ja kasvu jatkuu. Merkittäviä kaupan alan investointeja ei ole kuitenkaan näköpiirissä, koska kaupan alalla tapahtui investointeja pelkästään Kiteellä vuosi sitten yli 10 miljoonaa euron edestä. Rakentamiskohteita on ollut Keski-Karjalassa kohtuullisen paljon (mm. teollisuustiloja, lämpölaitoksia, vesi- ja viemäriinjoja ja infraan liittyviä investointeja).

Metalliteollisuuden kysyntä on alkanut jo elpyä osittain. Lähikuukausina metalliteollisuuden kysyntä tulee piristymään vielä nykyisestä, mutta investoinnit ovat vähäiset.

Puun sahauksen, kyllästyksen ja höyläyksen kysyntä lähti nousuun jo vuoden vaihteen tienoilla. Hyvin odotuksin käyntiin lähtenyt vuotta varjostaa Stora Enson ilmoitus sahatyöntekijöiden mahdollisista lomautuksista ensi syksynä. Puutavaratuotteiden valmistus sen sijaan odottaa vielä rakentamisen nousua

maassamme ja maailmalla (mm. Venäjä). Merkittäviä investointeja on tulossa puurakennusteollisuuden seuraavan puolen tai vuoden aikana. Myös bioenergia-alalla on odotuksia isoistakin työllistämistä.

Teollisuuden elpymisen myötä kuljetus ja varastointi ovat lähteneet hienoiseen nousuun jo vuoden vaihteessa. Tilanne tulee vielä nykyisestään paranemaan lähikuukausien aikana.

Uusien yritysten perustaminen on ollut edellisen vuoden tasoa (Keski-Karjalassa vuonna 2009 uusia yrityksiä 81 kpl ja netto +19 kpl) eli varsin aktiivista. Uusista yrityksistä 23 kpl ovat olleet starttirahayrityksiä. Yritysten lopettamisista ja konkurssista on ollut taantumasta huolimatta vähän eikä näköpiirissä ole niiden lisääntymistä.

Lomautukset ovat vähentyneet merkittävästi, ja lomautettuja on alettu palkata takaisin merkittävässä määrin. Myös irtisanomiset ovat vähentyneet ja työttömyys on alkanut pienentynyt teollisuuden elpymisen ja aktiivisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ansiosta. Huolestuttavaa on se, että nuorten suhteellinen osuus työttömistä on edelleen kasvusuunnassa.

Keski-Karjalassa uusia työpaikkoja avautuu lähikuukausien aikana erityisesti hoiva- ja matkailualoille sekä teollisuuteen. Myös puurakentaminen ja bioenergia tulevat työllistämään lisää työntekijöitä. Työttömyys ei kuitenkaan parantune oleellisesti tämän vuoden aikana, mutta lievää parantumista on kuitenkin havaittavissa. Työttömien työnhakija-asiakkaiden painopiste on yli 50-vuotiaissa ja tilanne jatkuu samana jatkossakin. Myös nuorten alle 25-vuotiaiden osuus on hieman noussut edelliseen vuoteen nähden, ja nuorten palveluihin, työllistämiseen ja kouluttamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota. Työvoiman saataavuus on kokonaisuudessaan hyvä. Erikoisosajien ja avainhenkilöiden saannissa Keski-Karjalassa on edelleen ongelmia (esimerkiksi lääkäreiden, erikoissairaanhoidajien, lähihoitajien, lvi-insinöörien, cnc-koneenhoitajien, pintakäsittelyjen sekä luokkahitsaajien ja metallialan muiden erikoisammattimiesten osalta). Isoja rekrytointieja ei ole käynnissä.

Pohjois-Karjalan talouskatsaus 2/2010 mukaan Keski-Karjala nousee taantumasta. Vuoden 2009 sukelluksen jälkeen tämän vuoden alkupuoli on ollut kasvua lähes kaikilla tarkastelluilla toimialoilla. Kaikkien toimialojen liikevaihto kasvoi 13,5 % edellisvuoden alkupuoleen verrattuna. Parhaiten sijojaan korjasi puun sahaus, höyläys ja kyllästys, jonka liikevaihto kasvoi peräti 36,5 %. Stora Enson Kiteen sahan lomautusten päätyminen näkyy näissä luvuissa. Keski-Karjalan perinteisesti vanhan puuteollisuuden yksi tukijalka puutavaran, puutuotteiden ja huonekalujen valmistus toipuu myös taantumasta synkän edellisvuoden jälkeen, sillä liikevaihto kasvoi alkuvuonna 18 %. Erityisesti alkuvuoden toinen neljännes osoittaa toimialan vahvistuvan (lähes 46 % kasvu).

Myös syvällä käyneen metalliteollisuuden liikevaihto kasvaa: metalliteollisuus 12,8 % ja metallituotteiden valmistus peräti 25 %. Koko teollisuuden liikevaihto on reippaassa 21,4 %:n kasvussa. Keski-Karjalan teollisuuden heikoin jakso ajoittui vuoden 2009 alkupuolelle ja koko vuoden liikevaihto supistui 28 %, mutta jo viime vuoden lopulla alkoi nousu, joka jatkuu suotuisana edelleen. Pitkään kasvaneen rakentamisen suotuisa kehitys katkesi viime vuonna, kun liikevaihto väheni peräti 25,4 %. Tänä vuonna rakentaminenkin piristyy, sillä hyvän alkuvuoden ansiosta liikevaihto kasvoi lähes 7 %. Seudun kuljetus- ja varastointiyritykset ovat nostaneet liikevaihtoaan muuta maakuntaa reippaammin, sillä lisäystä kertyi 18 %. Koulutus sekä terveys- ja sosiaalipalvelut on Keski-Karjalan ainoa toimiala, jonka liikevaihto kehittyi vahvasti myös viime vuonna: alan liikevaihto kasvoi lähes 11 % taantumisen aikana. Sama tahti jatkuu tänä vuonna, sillä alkuvuonna liikevaihto kasvoi peräti 19 %.

Yksityiset lääkäri- ja hoivapalvelut kasvattavat toimintaansa seudulla, mikä näkyy myös liikevaihdon lisääntymisenä. Maakunnallisesti tarkasteltuna alan kasvu Keski-Karjalassa on selvästi parasta. Terveys- ja sosiaalipalvelujen osalta kasvu tulee lähivuosina jatkumaan uusien yksityisten hoivainvestointien myötä. Tukku- ja vähittäiskauppa toipuu laskusuhdanteesta hieman teollisuutta hitaammin, sillä liikevaihto on kasvanut alkuvuonna vain pari prosenttia.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta oli alkuvuonna 2010 ainoa toimiala, jonka liikevaihto supistui. Kyse on kuitenkin vain reilun 2 %:n vähenemisestä. Toimialan muutokset ovat olleet vähäisiä useamman vuoden tarkastelussa, joten toimialan liikevaihto on pysynyt suhteellisen samantasoisena. Viime vuonna taantumien kurittaessa pahiten seutua majoitus- ja ravitsemustoiminta oli yksi harvoista liikevaihtoaan kasvattaneista aloista.

Teollisuuden piristyminen näkyy myös Keski-Karjalan vientiluvuissa: vienti kasvoi alkuvuonna lähes 41 %. Tosin vuoden 2009 alkupuoliskolla vienti väheni poikkeuksellisen paljon, joten viennin piristyminen näkyy suurina kasvulukuina. Viime vuonna vienti väheni yli 35 % edellisvuoteen verrattuna. Henkilöstömäärä seudun yrityksissä ei ole vielä lähtenyt taantumien jälkeen nousuun, sillä henkilöstö väheni alkuvuonna 3 % edelliskautteen verrattuna. Jo vuonna 2009 henkilöstö väheni peräti 7 % edellisvuoden tasosta. Henkilöstön vähennykset näkyvät luonnollisesti seudun työttömyyslukuissa. Palkkasumman kehitys jäi seudulla maakunnallisesti vähäisimmäksi: Keski-Karjalan palkkasumma kasvoi vain vajaat 2 %. Tosin yksityisten terveydenhuoltopalvelujen osalta kasvua on yli 11 %.

3.1 Kuntarakenne, väestö ja ikärakenne

Keski-Karjalan seutukunnan muodostavat Kesälahden kunta, Kiteen kaupunki, Rääkkylän kunta ja Tohmajärven kunta.. Keski-Karjalan seutukunnassa asui vuoden 2010 kesäkuussa 19496 asukasta. Alkuvuoden aikana vähennystä oli 69 henkilöä. Taulukossa 1 on esitetty kuntien väestöennusteet v. 2009–2040 ja taulukossa 2 väestön ikärakenne.

Taulukko 1. Väestöennuste kunnittain 2009-2040. Tilastokeskus 2009

	2009	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Kitee	9382	9297	8912	8639	8433	8254	8086	7900
Kesälahti	2493	2454	2317	2227	2169	2128	2096	2065
Rääkkylä	2627	2583	2405	2284	2203	2144	2096	2065
Tohmajärvi	5090	5027	4797	4650	4554	4478	4397	4315
Keski-Karjala	19592	19361	18431	17800	17359	17004	16669	16323

Taulukko 2. Väestön ikärakenne Keski-Karjalassa 31.12.2008. Tilastokeskus 2009

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	Yht.
Kitee	369	435	501	640	373	375	358	413	592	760	903	898	786	548	542	440	544	9477
Kesälahti	86	125	138	143	85	66	81	104	143	197	251	227	207	187	165	150	178	2533
Rääkkylä	91	113	133	132	76	73	104	100	158	214	237	278	244	190	172	135	221	2671
Tohmajärvi	193	269	282	295	185	184	226	249	294	438	467	487	418	341	282	242	309	5161
Keski-Karjala	739	942	1054	1210	719	698	769	866	1187	1609	1858	1890	1655	1266	1161	967	1252	19842

3.2. Työvoima

Ely- keskuksen tilannekatsauksen 31.12.2010 mukaan työttömyysaste oli Kesälahdella 11,9 %, Kiteellä 14,6 %, Rääkkylässä 15,3 % ja Tohmajärvellä 16,0 %. Kesälahdella ja Rääkkylässä työttömyys väheni yli 20 %.

3.3. Väestön koulutustaso Keski-Karjalan seutukunnassa

Taulukko 3. Tutkinnon suorittaneet koulutusasteen mukaan kunnittain 2009. Tilastokeskus 2010

	Tutkinnon suorittaneet		Keskiasteen tutkinto		Korkea-asteen tutkinto		Alin korkea-aste	Alempi korkea-koulu-aste	Ylempi korkea-koulu-aste	Tutkija-koulu-tus	Koulutus-taso VKTM-ind.
	Yht.	Osuus 15 v. täyttäneistä	Yht.	Osuus 15 v. täyttäneistä	Yht.	Osuus 15 v. täyttäneistä					
	henkeä	%	henkeä	%	henkeä	%					
Kesä-lahti	1 178	55,1	870	40,7	308	14,4	164	90	52	2	225
Kitee	4 993	61,3	3646	44,8	1347	16,5	686	408	238	15	256
Rääky-lä	1 284	55,8	993	43,2	291	12,6	156	86	44	5	221
Tohma-järvi	2 524	58	1899	43,6	625	14,4	328	176	113	8	237

3.4 Seudulliset elinkeinopoliittiset linjaukset

Keski-Karjalan elinkeinostrategian eräänä johtoajatuksena on huolehtia, että alueen kokonaiskehityksen kannalta yritysmaailma, aluehallinto ja tutkimus ja koulutus ´soutavat samaan suuntaan´ ja tukevat toisiaan.

Keski-Karjalan visio 2013: Seudun yritykset kasvavat ja niiden määrä lisääntyy ”yli rajojen” ulottuvan yhteistyön ja osaamisen erikoistumisen avulla. Vision saavuttamiseksi on asetettu 5 päämäärää, joissa alueen yritysten, hallinnon ja kehittämis- organisaatioiden sekä koulutusjärjestelmän on löydettävä yhteneväiset linjaukset:

1. Teollisuuden yritys ympäristöt ja verkostot sekä yrittäjien strategiat pidetään kunnossa
2. Venäjän läheisyys ja markkinat pystytään hyödyntämään laaja-alaisesti
3. Hyvinvointi-, matkailu- ja vapaa-ajan palvelut kehittyvät laadullisesti ja liiketaloudellisesti
4. Maa- ja metsätalousyrittäminen sekä muut luonnonvara-alat ovat alueellisesti merkittävää liiketoimintaa
5. Potentiaaliset kasvualat luovat merkittävää uutta liiketoimintaa

Elinkeinostrategian päämäärien saavuttaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä kuntien avainhenkilöiden, poliittisten päättäjien, Ketä Oy:n asiantuntijoiden, koulutuksesta ja työvoimahallinnosta vastaavien sekä yrittäjien välillä. Vuosina 2009- 2010 hyödynnetään Keski-Karjalan seudun ”äkillisen rakennemuutosalueen status”.

3.5 Koulutuksen, osaamisen ja kehittämisen toimenpideohjelman toteutuminen 2008–2010

Keski-Karjalan koulutuksen, osaamisen ja kehittämisen toimenpideohjelmassa (11.12.2007) keskeisenä seudullisena tarpeena kirjattiin aikuisopiskelijan neuvonta-, ohjaus- ja tukipalvelujen järjestäminen alueen asukkaita palvelevaksi kokonaisuudeksi. Palvelua on suunniteltu kehitettäväksi Keski-Karjalan työ- ja elinkeinotoimiston (entinen työvoimatoimisto) tietopalvelun kanssa. Suunnitelmissa on ollut maakuntakorkeakoulun neuvonta- ja ohjauspalvelujen yhdistäminen tietopalveluun säännöllisenä lisätoimintona asiakaspalvelun ohjauksellisuuden lisäämiseksi. Neuvonta-, ohjaus- ja tukipalvelujen toteutuminen ei ole edennyt suunnitellusti.

Keski-Karjalan toimenpideohjelmaan kirjattuja seudullisia koulutustarpeita ja aikuiskoulutuspalvelujen toimenpiteitä ovat: erikoispuuseppäkoulutus (hienopuuseppä) kehittämishankkeena, ammattikorkeakoulun tutkintotavoitteisen koulutuksen painotukset (sairaanhoitaja, sosionomi, liiketalous, restonomi ja tekniikan ala), avoimen korkeakouluopetuksen mahdollisuudet (avoimen amk:n kautta terveysala, sosiaaliala, työnjohtokoulutus, markkinointi ja kansainvälistyminen/international business) sekä oppisopimustyyppisen koulutuksen mahdollisuudet ja opettajien täydennyskoulutus. Koulutustarpeisiin on pystytty osin vastaamaan.

PKAMK:n tarjoamia *hienopuuseppän erikoistumisopinnoja* (30 op) on suunniteltu kehittämishankkeena KETI Oy:n, PKAMK:n ja maakuntakorkeakoulun yhteistyönä. Erikoistumisopinnot on suunniteltu aloitettaviksi keväällä 2011.

Tarjonnassa olleita koulutuksia ja opintokokonaisuuksia 2008–2010:

- PKAMK:n avoimen amk:n kautta tarjotuissa *Sairaanhoitajan perusopinnot I* - opintokokonaisuuksissa vuosina 2008–2010 on ollut muutamia opiskelijoita Keski-Karjalasta. Opintokokonaisuudet ovat olleet laajuudeltaan 13–26 op.
- Asiakaspalveluenglanti – opintojakso syksyllä 2010 Kesälahdella.
- Studia Generalia – luennot aiheista: *Korjausrakentaminen ja Tiedätkö ruokasi alkuperän* syksyllä 2010.
- PKAMK:n avoimen amk:n kautta tarjotuissa *Sosionomin ammatilliset perusopinnot* - opintokokonaisuuksissa vuosina 2009–2010 on ollut muutamia opiskelijoita Keski-Karjalasta. Opintokokonaisuus on ollut laajuudeltaan 12 op.
- PKAMK:n avoimen amk:n kautta tarjottuun *Esimiesvalmennus* (10 op) Kiteellä toteutettavaksi suunniteltuun opintokokonaisuuteen ei ollut tarpeeksi ilmoittautuneita syksyllä 2009.
- PKAMK:n avoimen amk:n kautta tarjottuun *Ihmisten johtaminen* (3 op) Kiteellä toteutettavaksi suunniteltuun opintojaksoon ei ollut tarpeeksi ilmoittautuneita keväällä 2010.
- PKAMK:n avoimen amk:n koulutuksena toteutettiin *Matkailupalvelujen tuotteistaminen* (2 op) -opintojakso keväällä 2010 Kiteellä.
- Syksyllä 2009 aloitti PKAMK:ssa monimuotoistettu *tradenomin tutkintoon johtava koulutus* (30 aloituspaikkaa), jossa lähiopetus tapahtuu Joensuussa.
- *Opetushallituksen rahoittamia koulutuksia* on seudulla ollut vuosina 2008 ja 2009.
- *Työhyvinvoinnin iltapäivä* Kiteellä: yhteistyössä Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulun, Joensuun yliopiston täydennyskoulutuskeskus ja KETI Oy:n kanssa järjestettiin Työhyvinvoinnin iltapäivä -asiantuntijaluento ja keskustelutilaisuus marraskuussa 2008. Mukana olivat myös Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja Pohjois-Karjalan Kesäyliopisto.

II STRATEGINEN TASO

4. KOULUTUSTOIMINTA

Keski-Karjalan osaamisen haasteisiin vastaamiseksi on tärkeää luoda avoin ja luottamuksellinen vuorovaikutussuhde eri koulutustoimijoiden välille. Väljästi asutuille alueille on luotava koulutuksen alueellinen toteuttamissuunnitelma verkostomaisella yhteistyöllä eri koulutusasteiden kesken. Keski-Karjalassa haasteita osaamisen kehittämiseksi tuo alueen väestökehitys, sillä ikääntyneiden osuus väestöstä on suuri.

Koulutuksen järjestämisen osalta korostuu se, että koulutuksen tulisi tapahtua ensinnäkin mahdollisimman lähellä koulutettavia, koska koulutukseen ei lähdetä mielellään pitkän välimatkan päähän. Toiseksi koulutuksen järjestämisessä tarvitaan erilaisia ja monimuotoisia opetus- ja opiskelumenetelmiä. Pelkän verkko-opetuksen ei kuitenkaan katsota olevan riittävää. Opintojen monimuotoistaminen, etäopiskelun tukeminen ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen koulutuksen toteuttamisessa ovat keskeisellä sijalla joustavien opintosuoritustapojen toteuttamisessa.

Keski-Karjalan seutukunnalla on kattava peruskouluverkosto ja lukiot sekä laaja ammatillinen koulutusverkosto. Perusasteen jälkeistä koulutusta tarjoaa Kiteen ja Tohmajärven lukiot. Lisäksi toisen asteen koulutustoimijoita ovat Pohjois-Karjalan Koulutuskuntayhtymän ammattiopisto ja aikuisopisto. Muun toisen asteen koulutuksen ja korkea-asteen koulutuksen suhteen seutu on muun muassa Joensuun tarjonnan varassa. Kiteen evankelinen kansan-opisto sekä Keski-Karjalan, Tohmajärven ja Puraveden kansalaisopistot tarjoavat vapaan sivistystyön opintoja. Seutukunnassa toimii myös Keski-Karjalan musiikkiopisto. Maakuntakorkeakoululla on merkitystä myös nuorten koulutuksen osalta koulutustoiminnan ja koulutusmahdollisuuksien tarjoajana. Syrjäytymisuhan alla olevat nuoret tulisi huomioida koulutuksen suunnittelussa ja koulutusjatkumon varmistamisessa.

4.1. Koulutustarpeet 2011–2014

Päivitystyöryhmän valmisteleva toimenpidesuunnitelma on pohjana koulutustarpeiden määrittelylle Keski-Karjalassa vuosille 2011–2014. Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulun toiminnan aikana on kerätty tietoa sekä elinkeinoelämän, julkisen sektorin että yksittäisten aikuisopiskelijoiden koulutustarpeita.

1) Energia-ala

Keski-Karjalasta on muodostumassa merkittävä alue bioenergian alalla. Koulutusta tarvittaisiin seudulle koko bioenergiaketjulle, energiakasvien kasvattamisesta, keruusta ja hyödyntämisestä voimalaitosten laitteiden valmistukseen jne. Energia-alan kehitys on kirjattu myös niin KETIn strategiaan kuin seudulliseen elinkeinostrategiaan. PKAMK tarjoaa bioenergia-alan tutkintoon johtavaa koulutusta ja keskusteluissa tuli esille, että niiden tuominen seudulle avoimen ammattikorkeakouluopintojen kautta moduuleissa olisi tarpeen.

- 2) Puurakentaminen
Keski-Karjalassa tarvitaan uusia innovaatioita puurakentamiseen ja tämän pohjalle on jo suunnitelmia tehtykin. Koulutuspuolen tulisi myös varautua tähän.
- 3) Sosiaali- ja terveysala
Päivtystyöryhmän keskusteluissa nousi esille sosiaali- ja terveysalan tärkeys seudulla tulevaisuudessa ikärakenteesta johtuen. Ammattitaitoisen työvoiman rekrytointi on haasteellista ja jatkossa tulisi keskittyä seudulla jo olevan aikuisväestön jatkokoulutukseen. Ensimmäisenä nousi keskusteluun muuntokoulutus lähihoitajasta sairaanhoitajaksi. Toisena on noussut tarve hoitohenkilökunnan välisen työnjaon kehittämiseen, vastuunjakoon ja tehtävien siirtoon. Myös erityisesti vanhustenhoitopuolelle tarvitaan osaajia. TE-toimisto on kiinnostunut järjestämään alan koulutusta maahanmuuttajille.
- 4) Liiketalous
Toisen asteen liiketalouden ja hallinnon koulutus on alkamassa Kiteellä, keskustelua käytiin siitä kuinka jatko-opintomahdollisuus saataisiin myös seudulle. Syksyllä PKAMK:ssa on alkanut monimuotoistetut tradenomiopinnot ja ongelmana on ollut, että pohjoiskarjalaiset hakijat eivät ole pärjänneet kilpailussa muualta Suomesta hakeneille. Jatkossa mietitäänkin osan lähiopetuksesta siirtämistä maakuntiin, jolloin muualta hakevien määrä vähenisi ja maakuntien koulutustarpeisiin voitaisiin vastata paremmin. PKAMK on hakenut rahoitusta tradenomiopintojen osien maakuntiin viemiseen.

Keski-Karjalaan on myös haettu syksyn 2010 tarjontaan taloushallinnon perusteet-opintojaksoa avoimen amk:n kautta.

Lainsäädäntöön liittyviä tarpeita on noussut esille muutamaan otteeseen. Esiin tulleita teemoja ovat olleet kilpailutus, hankinnat, ympäristövastuu ja yhteiskuntavastuu. Suunnitelmissa on ollut järjestää yritys juridiikan Studia Generalia –luentosarja teemoista syksyn 2010 tai kevään 2011 aikana.
- 5) Matkailu- ja ravitsemusala
Keski-Karjalassa on vireillä useita matkailuun liittyviä hankkeita. Matkailutoimijat ovat pieniä ja tarvetta on monen eri teemapalvelun koulutukselle. Elintarvikkeiden jatkojalostuksen koulutukselle olisi Keski-Karjalan alueella tarvetta. vuonna 2011 on alkamassa restonomin opinnot monimuotoisena, joita toivotaan myös Keski-Karjalan alueelle.
- 6) Opettajien täydennyskoulutus
Opettajien täydennyskoulutusta ei ole seudulla hoidettu systemaattisesti. Täydennyskoulutuksen osalta kaivattaisiin uutta tapaa toteutukseen, pienistä palasista vuosien mittaan rakennettu kokonaisuus olisi toimivampi kuin irralliset opintojaksot.
- 7) Kansainvälistyminen
Keskustelussa tuli esille, että Keski-Karjalasta puuttuu "vientiagentteja", kielitaitoisia myyntimiehiä ja -naisia, jotka voisivat yritysten osaamista ulkomaille.
Yleisesti on havaittavissa kielten opiskelun ja vaihtoon lähtemisen mielenkiinnon vähenemistä nuorten keskuudessa ja tästä ollaan myös Keski-Karjalassa huolestuneita. Kielitaidon puute voi myös olla esteenä opintojen aloittamiselle korkeakouluissa. Keskustelussa heitettiin myös ajatus Maakuntakorkeakoulun roolista toimia koordinaattorina yritysten kansainvälisissä harjoitteluvaihtoissa. Kansainvälistymisen kynnyksiä pitäisi mataloittaa, keskusteltiin siitä, että

vaihto-oppilaat pitäisi saada jotenkin kytkettyä paikkakunnan yrityksiin. Kansanopiston kanssa voitaisiin tehdä yhteistyötä, koska siellä on jo mallit olemassa.

4.2 Aikuisopiskelijan neuvonta ja ohjaus

Keski-Karjalassa on noussut tarve neuvonta-, ohjaus- ja tukipalveluiden kehittämiseksi ja järjestämiseksi alueen asukkaiden, elinkeinoelämän ja julkisen sektorin osaamisen tueksi. TE- toimistot järjestävät niin työhakuvalmennusta kuin ammatillista koulutusta ja tulevaisuudessa yhteistyötä tulisi edistää maakuntakorkeakoulun ja Keski-Karjalan TE- toimiston kanssa. Neuvonta- ja ohjauspalveluja kehitetään myös yhteistyössä Aikuiskoulutuksen Voiman (AIVOn) kanssa.

Tietoa aikuiskoulutuksesta on saatavilla paljon eri lähteistä, mutta tiedon sirpaleisuus ja ajan- tasaisuus on haaste asiakkaan näkökulmasta. Myös seudulle suunnitellut monimuotoistetut opintojaksot edellyttävät toimimia tukipalveluja, jotka sisältävät henkilökohtaista - sekä ryhmäohjausta.

Keski-Karjalassa toimii muitakin aikuiskoulutusta järjestäviä ja tukevia hankkeita ja eri hankkeiden välinen yhteistyö on tärkeää.

5. T&K-TOIMINTA

Tutkimus- ja kehitystoiminta toimii hyvänä linkkinä alueen seudun ja koulutustoimijoiden välillä. Keskeisillä sijalla on korkeakoulujen hanketoiminta. Myös seudullinen hanketoiminta liittyy kiinteästi seudulla tehtävään T&K-toimintaan. Koulutustoimijat tekevät aluekehittämistehtävänsä tuottamalla osaajia. Osaajien tuottaminen ei pelkästään riitä, vaan tärkeää on myös osaajien sitouttaminen omalle seudulle. T&K- toiminnan käytännön toteuttamistapoja ovat opiskelijoiden tekemät opinnäytetyöt ja harjoittelujaksot. KUOKKA-hankkeessa on suunniteltu opiskelija-yrittäjä-kunta-senssit mallia, jota jalostetaan hankkeen kuluessa.

6. INNOVAATIOTOIMINTA

Innovaatiotoiminta ja sen kehittäminen on vielä alussa Keski-Karjalassa. Innovaatiotoiminta Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulun seudullisessa toiminnassa vahventuu Savonia-ammattikorkeakoulun ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun ISAT-yhteistyön myötä.

III TOTEUTTAMISTASO

7. KOULUTUSTOIMINTA

1) Energia-ala:

P-K:n avoin amk järjestää keväällä 2011 yhteistyössä Kuokan kanssa 5 opintopisteen laajuiset Metsäpolttoaineet verkko-opinnot, joiden aloituskerta on Kiteellä Kiteen luokiolla.

2) Puurakentaminen

Hienopuusepän erikoistumisopintoja tarjottiin alkavaksi tammikuussa 2011, mutta vähäisen hakijamäärän vuoksi niitä siirrettiin vuodella eteenpäin. Myös toinen aste on tuomassa koulutusta alalle. KUOKKA-hanke järjestää Studia Generalia –luentoja yhteistyössä Kitee-seuran ja Koti-Karjalan kanssa ja puurakentamien nousi yhdeksi teemaksi.

3) Sosiaali- ja terveysala

Erityisesti osaamistarvetta on vanhustenhoidon puolelle. Tavoitteena on saada sairaanhoitaja (AMK) tutkinto monimuotoisesti Keski-Karjalaan siten, että lähiopetus on Joensuussa ja muutoin opiskellaan verkon kautta ja opintopiireissä, jotka kokoontuvat Keski-Karjalassa, jos aloittaneita on vähintään viisi alueelta. Selvitetään myös rekrykoulutuksen mahdollisuutta Keski-Karjalassa yhteistyössä Akseli-hankkeen kanssa.

4) Liiketalous

Toisen asteen liiketalouden ja hallinnon koulutus on alkanut Kiteellä. PKAMK:n monimuoto-opinnoissa aloituspaikkoja on vain 20, minkä nähdään olevan liian vähän ajatellen maakunnan koulutustarpeita. Tutkintojen osien suorittamismahdollisuutta pitäisi myös parantaa. Tammikuussa 2012 alkava tradenomi koulutus pyritään toteuttamaan monimuotoisena siten, että Keski-Karjalassa lähiopetusta opintopiirien muodossa, jos aloittaneita on vähintään viisi Keski-Karjalan alueelta.

5) Matkailu- ja ravitsemusala

Tämän tarpeen pohjalta on keväällä 2010 järjestetty matkailupalvelujen tuotteistamisen koulutus avoimen AMK:n kautta. Yhteistyötä tehdään Ketin Verkkokassi-hankkeen kanssa. Kuokka-hanke järjesti yhteistyössä Innokarelia- monimuotoiset elintarvikeverkostot –hankkeen kanssa Tiedätkö ruokasi alkuperän –Studia Generalia –luennon syksyllä 2010.

6) Opettajien täydennyskoulutus

Kesäyliopisto ja Aducate tarjoavat täydennyskoulutusta. Tarpeet ajantasaisesti vuosittain. Tarvetta on, mutta koulutukset hoidetaan pääasiallisesti sisäisesti.

7) Kansainvälistyminen

Kuokka-hanke järjesti syksyllä 2010 Kasvua kansainvälisiltä markkinoilta-seminaarin yhteistyössä Nordic Industries Developmentin kanssa. Kielitaidon lisäämiseksi MKK on käynyt alustavia keskusteluja kansalaisopiston kanssa intensiivikursseista, joilla parannettaisiin esim. aikuisopiskelijoiden mahdollisuuksia päästä sisään korkeakouluihin.

8) Aikuisopiskelijan neuvonta ja ohjaus

Suunnitteilla on palvelupisteitä kirjastoihin, joista olisi mahdollista saada tietoa aikuiskoulutuksesta esim. tutkinnoittain AKKUNA-portaalin kautta, jota maakuntakorkeakoulu ylläpitää jatkossa. Ensimmäinen pilotti avataan Rääkkylään . Aikuisopiskelijoiden ohjauksen (työelämän palvelukeskuksen toimintamalli) mallia suunnitellaan yhdessä Keski-Karjalan TE-toimiston sekä Ketin kanssa.

8. T& K –TOIMINTA

KUOKKA –hankkeen kautta opiskelija-yritys yhteistyötä kehitetään. Opiskelija-yrittäjä-kuntasenssejä on järjestetty Rääkkylässä ja Kiteellä kevään 2010 aikana ja syksyllä 2010 Kesälahdella. Keväällä 2011 järjestetään senssit toistamiseen Rääkkylässä ja Kesälahdella. Tavoitteena on tehdä tästä jatkuvaa toimintaa Keski-Karjalan kuntien alueella.

Soveltavan tutkimuksen ja tuotekehityksen lisäämisen osalta jatketaan opinnäytetöiden markkinointia yrityksille ja yhteyksiä parannetaan ja lisätään korkeakouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin.

9. INNOVAATIOTOIMINTA

Innovaatiotoimintaa on kehitetty yhteistyössä PKAMK:n hallinnoimassa ACE-hankkeessa, joka järjesti innovaatiokuukauden Keski-Karjalassa toukokuussa. Innovaatiokuukausi käynnistettiin Kuokka-hankkeen järjestämällä Ideasta menestykseen –seminaarilla. KUOKKA jatkaa yhteistyötä ACE-hankkeen kanssa vuoden 2011 keväällä järjestämällä innovaatiokuukausi tyypistä toimintaa Hutsin, Aimon ja Meijerinrannan kehittämisen puitteissa.

LÄHTEET

Alueelliset talousnäkymät 2/2010

<http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/1064/Pohjois-Karjala.pdf>

Ely- keskuksen tilannekatsaus 31.12.2010

Keski-Karjalan elinkeinostrategia, päivitys 2009–2013

Keski-Karjalan toisen asteen koulutuksen strategia 2009–2015

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, tilastotietoa

<http://www.pohjois-karjala.fi/Resource.phx/maakuntaliitto/tietopalvelu/tilastotieto.htm>